

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

О. В. Зайцев

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ

Підручник

Київ
Видавництво Ліра-К
2016

УДК 336.76
ББК 65.262.2
З 17

Рецензенти:

В. М. Боронос — кандидат економічних наук, професор, завідувачий кафедрою фінансів і кредиту Сумського державного університету;
Т. А. Василь'єва — доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою банківської справи Української академії банківської справи;
А. В. Чупіс — доктор економічних наук, професор, завідувачий кафедрою фінансів Сумського національного аграрного університету

*Рекомендовано до видання вченою радою
Сумського державного університету як підручник для
студентів вищих навчальних закладів*

Зайцев О. В.

З-17 Основи фінансового інструментарію: підручник — К.: Вид. Ліра-К, 2016. — 406 с.

ISBN 978-617-7320-18-9

Підручник містить основні теоретичні принципи та положення виникнення грошей і фінансових інструментів. Метою підручника є ознайомлення з теорією й практикою функціонування грошей та фінансових інструментів.

Для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання як структурований матеріал, що може застосовуватися під час засвоєння лекційного матеріалу, виконання практичних та самостійних робіт, а також курсових і випускних кваліфікаційних робіт бакалавра, дипломних робіт тощо.

ISBN 978-617-7320-18-9

УДК 336.76
ББК 65.262.2

© Зайцев О. В., 2015
© Видавництво Ліра-К, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
-----------------	---

Розділ 1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Тема 1 ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	9
1.1. Вступні визначення	9
1.2. Визначення та класифікація фінансових інструментів в Україні	12
Висновки	16
Питання для контролю засвоєння знань	17
Тестові завдання до теми 1	18
Список літератури	23
Тема 2 ТЕРМІНОЛОГІЯ, ПОВ'ЯЗАНА З ФІНАНСОВИМ ІНСТРУМЕНТАРИЄМ	25
2.1. Фінансування і рефінансування	25
2.2. Інвестиції та дивестиції	28
2.3. Процент і демередж	33
Висновки	39
Питання для контролю засвоєння знань	42
Тестові завдання до теми 2	42
Список літератури	54

Розділ 2.

ГРОШІ ? ІНСТРУМЕНТ РИНКОВОГО ОБМІНУ

Тема 3 ПОХОДЖЕННЯ І СУТНІСТЬ ГРОШЕЙ	57
3.1. Походження грошей	57
3.2. Вплив держави на еволюцію грошей	61
3.3. Сутність грошей	62
Висновки	64
Питання для контролю засвоєння знань	65
Тестові завдання до теми 3	65
Список літератури	69
Тема 4 ФОРМИ ГРОШЕЙ	70
4.1. Повноцінні гроші	70
4.2. Демонетизація золота	76

4.3. Неповноцінні гроші.....	78
4.4. Виникнення неповноцінних грошей.....	78
4.5. Кредитні гроші	80
4.6. Паперові гроші	88
Висновки	90
Питання для контролю засвоєння знань	91
Тестові завдання до теми 4.....	91
Список літератури.....	95
Тема 5 СУЧАСНІ ФОРМИ ГРОШЕЙ ТА ЇХ ОБІГ	96
5.1. Готівкові гроші.....	96
5.2. Депозитні гроші.....	96
5.3. Додаткова валюта.....	99
5.4. Електронні гроші.....	140
5.5. Фідуціарні гроші	143
Висновки	145
Питання для контролю засвоєння знань	149
Тестові завдання до теми 5.....	149
Список літератури.....	153
Тема 6 РОЗРАХУНКОВІ ДОКУМЕНТИ	155
6.1. Розрахунки платіжними дорученнями	155
6.2. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями	156
6.3. Розрахунки платіжними вимогами	158
6.4. Акредитивні розрахунки.....	158
6.5. Інкасове доручення	161
6.6. Електронний розрахунковий документ.....	163
Висновки	163
Питання для контролю засвоєння знань	164
Тестові завдання до теми 6.....	164
Список літератури.....	168

Розділ 3.

ІНСТРУМЕНТИ КРЕДИТНОГО РИНКУ

Тема 7 БОРГОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ – ВЕКСЕЛІ.....	170
7.1. Боргові цінні папери	170
7.2. Історія векселя.....	171
7.3. Реквізити векселя	174
7.4. Суть, види і форми векселів.....	175
7.5. Обіг векселів	190
Висновки	198
Питання для контролю засвоєння знань	199

Тестові завдання до теми 7	200
Список літератури	205
Тема 8 ЧЕК ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ	207
8.1. Характеристика та походження назви	207
8.2. Елементи захисту чека	208
8.3. Розрахунки чеками в Україні	209
8.4. Міжнародні розрахунки чеками	214
8.5. Дорожні чеки	217
Висновки	220
Питання для контролю засвоєння знань	221
Тестові завдання до теми 8	222
Список літератури	228
Тема 9 БОРГОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ – ОБЛІГАЦІЇ	229
9.1. Класифікація облігацій	229
9.2. Вартісні характеристики облігацій	254
9.3. Оцінювання облігацій	256
9.4. Кількісні моделі оцінювання облігацій	262
Висновки	271
Питання для контролю засвоєння знань	273
Тестові завдання до теми 9	274
Список літератури	279
Тема 10 ДЕПОЗИТНІ СЕРТИФІКАТИ ТА ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ, ПОХІДНІ ВІД БОРГОВИХ	280
10.1. Ощадні (депозитні) сертифікати	280
10.2. Депозитні сертифікати банків	282
10.3. Деривативи	282
10.3.1. Опціон	287
10.3.2. Форвардний контракт	287
10.3.3. Ф'ючерсний контракт	287
10.3.4. Своп	288
10.3.5. Кредитний дефолтний своп	290
Висновки	291
Питання для контролю засвоєння знань	293
Тестові завдання до теми 10	293
Список літератури	301

Розділ 4.

ІНСТРУМЕНТИ ФОНДОВОГО РИНКУ

Тема 11 ПОХОДЖЕННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ? АКЦІЙ	303
11.1. Створення підприємств в Україні	303

11.2. Акціонерні товариства в інших країнах	307
Висновки	310
Питання для контролю засвоєння знань	313
Тестові завдання до теми 11	313
Список літератури	317
Тема 12 АКЦІЇ ? ЦІННІ ПАПЕРИ ФОНДОВОГО РИНКУ ...	319
12.1. Акції та їх характеристики	319
12.2. Оцінювання акцій	323
12.3. Фінансові моделі оцінювання акцій	335
Висновки	338
Питання для контролю засвоєння знань	339
Тестові завдання до теми 12	339
Список літератури	343
Тема 13 ІНШІ МАЙНОВІ ЦІННІ ПАПЕРИ	344
13.1 Сертифікат акції (акцій)	344
13.2 Інвестиційні сертифікати	345
13.3. Майнові (іпотечні) цінні папери	348
13.3.1. Заставна	349
13.3.2. Іпотечний сертифікат	350
13.3.3. Іпотечні облигації	351
13.3.4. Коносамент	354
13.3.5. Депозитне свідоцтво	356
13.3.6. Варант	356
Висновки	360
Питання для контролю засвоєння знань	361
Тестові завдання до теми 13	362
Список літератури	366
Тема 14 СФЕРИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	368
14.1. Ринки застосування фінансових інструменті	368
14.2. Зародження та розвиток фондових бірж у світі	373
14.3. Найбільші фондові біржі світу	379
14.4. Фондові біржі України	385
Висновки	394
Питання для контролю засвоєння знань	396
Тестові завдання до теми 14	397
Список літератури	400
Додаток	402